



ליווי וטיפול מכוון (לוט"ם) למטופלים עם ריבוי תחלואה כרונית בעת מלחמה ופינוי: השגת יעדי טיפול ואיכות

לילי בורשטיין¹, אירית גולדשטיין¹, מאיה צ'ציק², ד"ר שמואל גבעון³, רות ברוך², ברוריה ריקון¹, ד"ר מרסלו לאו⁴, פרופ' רן בליצר⁴, פרופ' אפרת שדמי^{4,5}

1. מחוז צפון, שירותי בריאות כללית, 2. אגף סיעוד, חטיבת קהילה, הנהלה ראשית, שירותי בריאות כללית, 3. אגף רפואה, חטיבת קהילה, הנהלה ראשית, שירותי בריאות כללית, 4. מערך החדשנות, שירותי בריאות כללית, 5. החוג לסיעוד, הפקולטה למדעי הרווחה והבריאות, אוניברסיטת חיפה

שיטות

נכללו כל 111 מטופלי/ות לוט"ם שפוננו מקרית שמונה למלונות בטבריה וברחבי הארץ. נערך מעקב פרטני אחר כל אחד מהמטופלים, שכולל שיחות טלפון ומעקב אחר התיק הרפואי (בירור לגבי שמירה על אורח חיים בריא, ניפוק תרופות, ביצוע בדיקות, וכו'). בנוסף, נבדק שיעור האשפוזים והביקורים במיון בחצי שנה שקדמה למלחמה לעומת מחצית השנה לאחר הפינוי מביתם.

רקע

מלחמת "חרבות ברזל" ופינוי עשרות-אלפי תושבים מהצפון יוצרים אתגרים משמעותיים, במיוחד למטופלים הסובלים מריבוי מחלות כרוניות. במסגרת תכנית ליווי וטיפול מכוון (לוט"ם), (אשר מתקיימת בשגרה ב-20 מרפאות ראשוניות של שירותי בריאות כללית ברחבי הארץ), אחיות ייעודיות, יחד עם רופא/ת המשפחה, מלוות ומכוונות את הטיפול במטופלים עם ריבוי תחלואה כרונית וסיכון גבוה להידרדרות במצבם. בעקבות הפינוי של קריית שמונה, בוצעה התאמה של התכנית להמשך ליווי מרחוק.

מטרות

תיאור המענה הייחודי שניתן במסגרת תכנית לוט"ם למטופלים מורכבים עם ריבוי תחלואה כרונית, שפוננו מקריית שמונה, ובחינת מניעת הידרדרות במצבם של המטופלים.

תוצאות

במסגרת השיחות והמעקב אחר המטופלים, נמצאו ממצאים מדאיגים, שכללו הפסקת הקפדה על המלצות תזונתיות, הגברת עישון, הפסקת פעילות גופנית. המעקבים ואיתור הצרכים הובילו למציאת פתרונות ייחודיים, למשל, עידוד לפנייה למעקב באזור אליו פונה, וסיוע בתיאום מול גורמי הטיפול. התערבויות אילו הובילו להשגת איזון ומניעת הידרדרות.

בהשוואה למחצית השנה לפני המלחמה, בחצי השנה מתחילת המלחמה ישנה עליה של פי 7 בפניות למיון במוצע למטופל. לעומת זאת, ישנה ירידה של 50% באשפוזים ויציבות בכל שאר המדדים ובשיעור ניפוקי התרופות וביצוע בדיקות.

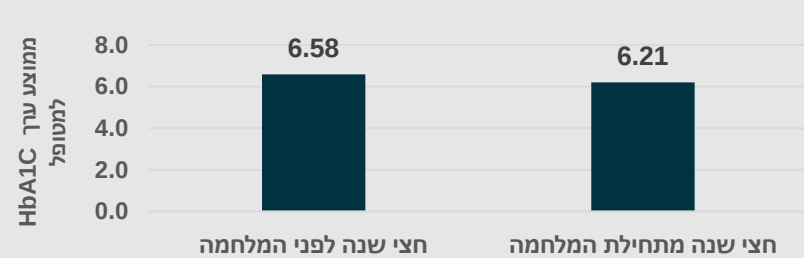
בראיונות ובשיחות עם המטופלים הודגשו האתגרים שבניהול מצבם הבריאותי כשהם רחוקים מביתם וממרפאת האם שלהם:

- מטופל מ' - "תודה שלא שכחת אותי ושאת דואגת לי"
- מטופלת פ' - "טוב שהתקשרת, תוכלי לעזור לי? אני זקוקה למרשם ל..., אני לא מצליחה להשיג את המרפאה",
- מטופלת ר' - "בד"כ אני קובעת תור לרופא משפחה, אבל נלחצתי, אז בקשתי מהבת שלי שתיקח אותי למיון..."

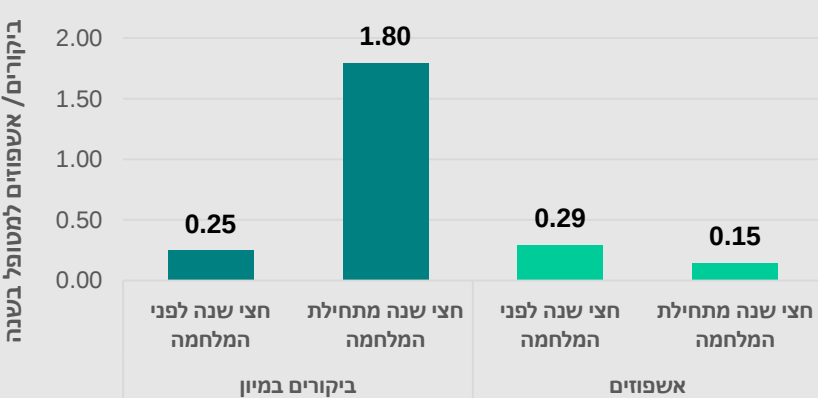
יציבות בניפוקי תרופות



יציבות בערכי HbA1C



עליה בפניות למיון אך ירידה באשפוזים



אחות ליווי וטיפול מכוון מפונה בעת מלחמה / ד. בורשטיין

מציאות של מלחמה ופינוי הפתיחה את המדינה ומטפה הקרקע תחת רגליה של אחות לופ"ט ששם היא מפונה:

הן לא פלסו מתוכננת וצפויה, ניו מציאות מדומה שאין בדומתה!

כל מטופלי משתכנים במלונות שונים הרחק מהעיר העירונית וצד צדיר אילת הדרומית ואני מקריית שמונה יצאתי אק לא מאוד התרחקתי.

את פיתי צעתי אק הצדדית המשתכנת: המהירות השתנתה אני למטופלי מתקשרת עם השאלה "מה נשמע והיכן אתה נמצאת? האם אתה מסתגל לעשרה החדשה ומה חסר לך?"

לא הצנתי בהתחלה לדבר על מצבך מחלה ואורח חיים-מה שתמיד היינו צועים.

אני חודדתי אולן רגליה יותר, המיוחד בשבילי, לפרש נכונה את תשובתך: האם פאמת הנך מסתדר הרחק מבייתך, מצדדיתך והעשרה הקטנה או מה אתה עושה במצוקה.

הרגשתי כנלחמת בכל הרמת שפורפרת:

המסרים שפוצצו ביטאו מצוקה קשה ואני כל כולי מלווים עוברי. מכללה את כל המשברים והפכויות, מנסה להרגיע ומציבה צורה.

כל כולי מושפעת מהחוויה הקשה שלך - אני חשה מותשת ופלי בשה מקשי מתצלמת כדי להתקשר למטופל הפא כי שם הוא נקוק לאולן קטנה.

המלחמה מתארכת ואני מבינה שצריך שם לקיים מצבקים על תחלואה - עמנו כפימי עינרה.

אליק מטופל יקר אני שוב מתקשרת, מפנה אותך לבדיקות דם ומבקשת ממך לעשות למרפאה הסמוכה למלונך - לבקש מהאחות שם שתבדוק אותך. צוד מלכיה לך ששם מצבך רפואה יוצרת נדרשת עבורך - אנא תאם פלישה.

השיחות שלנו אני מזהה ששם המצב הבריאותי שלך נלחם העשרה:

התלונה כבר לא נשמרת, התרופות לא נלקחות באופן סדיר, העישון הפך ליותר מרגיע ופצילות אופנית לא נצטית. אמנם קיים פינוי חולה של שותף פוצלה והיאולן טיפוליות אק פנאנים כאלו אינני שופטת אותך! רק מבקשת ממך: אל תוסיף לעלם שם מחיר הריאותך פנוסף למחיר שהמלחמה כבר ממך מזהה!

המלחמה נמשכת ואיש לא יודע לומר צד מתי נהיה מפונים במלונות השונים.

פצורף מתרגלים "תרחיש צלמה" ואני אחות לופ"ט מפונה, המששת דרכי פאפלה: איך להיות אחות ליווי וטיפול מכוון שאת מטופליה לא רואה.

לא מאקדת התקווה, מחכה ומצפה לפעול אותך פפצט הפאה פחדרי למרפאה שבקריית שמונה.

מסקנות

הירידה בשיעור האשפוזים, על אף עליה בשיעור הפניות למיון, מצביעה על ההישג המשמעותי של התכנית בייצוב המצב הבריאותי המורכב גם מרחוק ומניעת הידרדרות. המשך ליווי ומעקב צמוד אחר המטופלים המורכבים ביותר, אשר המצב המתמשך של פינוי מביתם עלול להוביל להשלכות חמורות על מצבם הבריאותי, הוא צו השעה, ויש לבחון הרחבת שירות זה, המאפשר שמירה על איכות הטיפול הכוללני למטופלים הסובלים מריבוי תחלואה כרונית וסיכון גבוה להידרדרות בעת מצבי חירום ושגרה.